

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

27 päivänä lokakuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — SEUT 18 ja 45 artikla — Siirtotyöläisten sosiaaliturva — Asetus (ETY) N:o 1408/71 — 3 ja 94 artikla — Asetus (EY) N:o 859/2003 — 2 artiklan 1 ja 2 kohta — Vakuutus vanhuuden ja kuoleman varalta — Entiset merimiehet, jotka ovat Euroopan unioniin vuonna 1995 liittyneen kolmannen maan kansalaisia — Vanhuuseläke-etuuksien pois sulkeminen

Asiassa C-465/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Centrale Raad van Beroep (sosiaaliturva- ja virkamiesasioita käsittelevä muutoksenhakutuomioistuin, Alankomaat) on esittänyt 6.10.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.10.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

vastaan

F. Wieland ja

H. Rothwangl,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: varapresidentti A. Tizzano, joka hoitaa ensimmäinen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit M. Berger (esittelevä tuomari), A. Borg Barthet, S. Rodin ja F. Biltgen,

julkisasiamies: E. Sharpston,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 16.9.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank, asiamiehinään H. van der Most ja T. Theele,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään M. García-Valdecasas Dorrego,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Noort, M. Bulterman ja H. Stergiou,
- Euroopan komissio, asiamiehinään D. Martin ja G. Wils,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

kuultuaan julkisasiamiehen 4.2.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 18 artiklan ja SEUT 45 artiklan 2 kohdan, sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005 (EUVL 2005, L 117, s. 1) (jäljempänä asetus N:o 1408/71), 3 ja 94 artiklan sekä asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta soveltamisalan laajentamiseksi koskemaan kolmansien maiden kansalaisia, joita kyseiset säännökset eivät jo koske yksinomaan heidän kansalaisuutensa vuoksi, 14.5.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 859/2003 (EUVL 2003, L 124, s. 1) 2 artiklan 1 ja 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty kahdessa eri asiassa, joissa valittajana on Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (sosiaalivakuutuslaitoksen hallitus, jäljempänä SVB) ja vastapuolina F. Wieland ja H. Rothwangl ja jotka koskevat sitä, että SVB on kieltäytynyt myöntämästä viimeksi mainituille vanhuuseläkettä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus N:o 1408/71

- 3 Asetuksen N:o 1408/71 ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”– kansallisten sosiaaliturvalainsäädäntöjen yhteensovittamissäännöt ovat osa henkilöiden vapaan liikkuvuuden periaatetta, ja niillä on tämän vuoksi myötävaikutettava heidän elämäntasonsa ja työolojensa parantumiseen”.

- 4 Kyseisen asetuksen 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa

a) ’palkatulla työntekijällä’ – – tarkoitetaan:

- i) henkilöä, joka on pakollisen tai valinnaisen jatkuvan vakuutuksen perusteella vakuutettu yhden tai useamman palkattujen työntekijöiden tai itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmän alan kattaman vakuutustapahtuman varalta;

--

j) ’lainsäädännöllä’ tarkoitetaan jokaisen jäsenvaltion osalta lakeja, asetuksia ja muita määräyksiä sekä kaikkia muita täytäntöönpanotoimenpiteitä, nykyisiä tai tulevia, jotka liittyvät 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin sosiaaliturvan aloihin tai järjestelmiin – –

--

r) 'vakuutuskausilla' tarkoitetaan maksukausia tai työskentelykausia tai itsenäisen ammatinharjoittamisen kausia, sen mukaan kuin ne on määritelty tai tunnustettu vakuutuskausiksi siinä lainsäädännössä, jonka mukaan ne on täytetty tai niitä pidetään täytettyinä, ja kaikkia kausia, joita käsitellään sellaisina, jos niitä pidetään sanotun lainsäädännön mukaan vakuutuskausia vastaavina. Myös virkamiesten erityisjärjestelmän piirissä täyttyneitä kausia pidetään vakuutuskausina;

--

s a) 'asumiskausilla' tarkoitetaan kausia, jotka on määritelty tai tunnustettu sellaisiksi siinä lainsäädännössä, jonka mukaan ne ovat täyttyneet tai niitä pidetään täyttyneinä;

--”

5 Mainitun asetuksen 2 artiklan, jonka otsikkona on ”Asetuksen soveltamisalaan kuuluvat henkilöt”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja opiskelijoihin, jotka kuuluvat tai ovat kuuluneet yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön piiriin ja jotka ovat jäsenvaltion kansalaisia tai jotka ovat valtiottomia henkilöitä tai pakolaisia, jotka asuvat jäsenvaltion alueella, sekä heidän perheenjäseniinsä tai jälkeenjääneisiinsä.”

6 Saman asetuksen 3 artiklan, jonka otsikko on ”Yhdenvertainen kohtelu”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei tämän asetuksen erityisistä säännöksistä muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat jäsenvaltion lainsäädännön mukaan samojen velvoitteiden alaisia ja nauttivat samoja etuja kuin tämän valtion kansalaiset.”

7 Asetuksen N:o 1408/71 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Asiallinen ulottuvuus”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan kaikkeen lainsäädäntöön, joka koskee seuraavia sosiaaliturvan aloja:

--

b) työkyvyttömyysetuuksia, mukaan lukien ne joiden tarkoituksena on ansiokyvyn ylläpitäminen tai parantaminen;

c) vanhuusetuuksia;

--”

8 Kyseisen asetuksen 13 artiklan, jonka otsikko on ”Yleiset säännöt”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei 14–17 artiklasta muuta johdu:

--

c) jäsenvaltion lipun alla purjehtivalla aluksella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen;

--”

- 9 Saman asetuksen 44 artiklan, jonka otsikko on ”Yleisiä säännöksiä etuuksien myöntämisestä, kun palkattu työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja on ollut kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön alainen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Palkatun työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan, joka on ollut kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön alainen, tai hänen jälkeensä oikeudet etuuksiin muodostuvat tämän luvun säännösten mukaisesti.”

- 10 Asetuksen N:o 1408/71 45 artiklan mukaisesti hakijan jäsenvaltion toimivaltaisen vakuutuslaitoksen on otettava huomioon muiden jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaan täyttyneet vakuutus- tai asumiskaudet. Silloin kun toimivaltaisen vakuutuslaitoksen on laskettava etuudet ottamalla huomioon yhteenlasketut vakuutus- tai asumiskaudet 45 artiklassa säädettyjen sääntöjen nojalla, myönnettävät vanhuuseläke-etuudet lasketaan 46 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

- 11 Mainitun asetuksen 94 artiklan, jonka otsikko on ”Palkattuja työntekijöitä koskevia siirtymäsäännöksiä”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tämän asetuksen mukaan ei saavuteta oikeuksia ajalta ennen 1 päivää lokakuuta 1972 tai ennen päivää, jolloin sitä alettiin soveltaa sen jäsenvaltion alueella, jota asia koskee, tai osassa kyseisen valtion aluetta.

2. Kaikki vakuutuskaudet ja tapauksesta riippuen kaikki työskentely- tai asumiskaudet, jotka on täytetty jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ennen 1 päivää lokakuuta 1972 tai ennen päivää, jolloin asetusta alettiin soveltaa tämän jäsenvaltion alueella, tai osassa kyseisen valtion aluetta, otetaan huomioon määrättäessä saavutettuja oikeuksia tämän asetuksen säännösten mukaisesti.”

Asetus N:o 859/2003

- 12 Asetuksen N:o 859/2003 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jollei tämän asetuksen liitteen säännöksistä muuta johdu, asetuksen (ETY) N:o 1408/71 ja asetuksen (ETY) N:o 574/72 säännöksiä sovelletaan kolmansien maiden kansalaisiin, joita kyseiset säännökset eivät jo koske yksinomaan heidän kansalaisuutensa vuoksi, sekä heidän perheenjäseniinsä ja edunsaajiinsa edellyttäen, että heillä on laillinen asuinpaikka jäsenvaltiossa ja että he ovat tilanteessa, jossa kaikki osatekijät eivät rajoitu yhden jäsenvaltion sisälle.”

- 13 Asetuksen N:o 859/2003 2 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tällä asetuksella ei anneta mitään oikeuksia ajalle ennen 1 päivää kesäkuuta 2003.

2. Vakuutuskaudet ja tarvittaessa ennen 1 päivää kesäkuuta 2003 jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti täyttyneet asumiskaudet ja kaudet, jolloin henkilö on työskennellyt palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, otetaan huomioon määritettäessä tämän asetuksen säännösten mukaisesti saatavia oikeuksia.”

Alankomaiden oikeus

- 14 Yleisen vanhuuseläkelain (Algemene Ouderdomswet; Stb. 1956, nro 281; jäljempänä AOW) 2 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan, säädetään seuraavaa:

”Tässä laissa tarkoitettu maassa asuva henkilö on henkilö, joka asuu Alankomaissa.”

15 AOW:n 3 §:ssä, sellaisena kuin sitä sovellettiin 30.7.1965 annetun lain (Stb. 347, nro 882) voimaantuloon asti, säädettiin seuraavaa:

”1. Henkilön – – asuinpaikka määritellään olosuhteiden perusteella.

--

3. Edellä 1 momentin soveltamiseksi alusten ja ilma-alusten, joiden kotisatama on kuningaskunnan alueella, katsotaan kuuluvan miehistöön nähden kuningaskunnan alueeseen.”

16 AOW:n 3 §, sellaisena kuin se oli muutettuna 30.7.1965 annetulla lailla, kuuluu seuraavasti:

”1. Henkilön – – asuinpaikka määritetään olosuhteiden perusteella.

2. Edellä 1 momentin soveltamiseksi aluksia ja ilma-aluksia, joiden kotisatama on kuningaskunnan alueella, pidetään miehistön osalta kuningaskunnan alueen osana.

--”

17 AOW:n 6 §:ssä, sellaisena kuin se oli muutettuna 25.5.1962 annetulla lailla (Stb. 1962, s. 205) ja taannehtivasti 1.10.1959 lähtien voimaan tulleen, säädettiin seuraavaa:

”1. Tämän lain mukaisesti on vakuutettu henkilö, joka on täyttänyt 15 vuotta mutta ei vielä 65 vuotta, jos:

a) hän asuu Alankomaissa;

--

4. Edellä 1 momentin säännöksistä voidaan poiketa yleisellä hallinnollisella toimenpiteellä tai sellaisen perusteella

a) ulkomaalaisten osalta;

b) sellaisten henkilöiden osalta, joihin sovelletaan Alankomaiden ulkopuolella samankaltaista järjestelmää;

c) sellaisten henkilöiden osalta, jotka asuvat maassa vain tilapäisesti tai jotka työskentelevät siellä vain tilapäisesti;

d) tämän momentin b ja c kohdassa tarkoitettujen henkilöiden – – puolisojen ja muiden perheenjäsenten osalta;

e) sellaisten maassa asuvien henkilöiden puolisojen osalta, [jotka eivät ole vakuutettuja tämän lain nojalla] Alankomaiden ja useamman muun valtion välisen sopimuksen tai sosiaaliturvajärjestelmän perusteella.”

18 AOW:n 6 §, sellaisena kuin se on muutettuna 30.7.1965 annetulla lailla, kuuluu seuraavasti:

”1. Tämän lain säännösten mukaisesti vakuutettu on henkilö, joka on täyttänyt 15 vuotta mutta ei vielä 65 vuotta, jos

a) hän asuu Alankomaissa;

--

3. Edellä 1 momentin säännöksistä voidaan poiketa yleisellä hallintotoimenpiteellä tai sellaisen perusteella:

- a) ulkomaalaisten osalta;
- b) sellaisten henkilöiden osalta, joihin sovelletaan samankaltaista kuningaskunnan muun osan, toisen valtion tai muun kansainvälisen järjestön järjestelmää;
- c) sellaisten henkilöiden osalta, jotka asuvat maassa vain tilapäisesti tai jotka työskentelevät siellä vain tilapäisesti;
- d) tämän momentin a, b ja c kohdassa tarkoitettujen henkilöiden puolisoiden ja muiden perheenjäsenten osalta;
- e) sellaisten maassa asuvien henkilöiden puolisoiden osalta, jotka eivät ole tämän lain perusteella vakuutettuja Alankomaiden ja yhden tai useamman muun valtion välisen sopimuksen tai sosiaaliturvajärjestelmän perusteella.”

19 AOW:n 7 §:ssä, sellaisena kuin sitä on sovellettava pääasiaan, säädetään seuraavaa:

”Tämän lain säännösten mukaiseen vanhuuseläkkeeseen on oikeus henkilöillä, jotka

- a) ovat täyttäneet 65 vuotta ja
- b) ovat olleet tämän lain mukaisesti vakuutettuja kaudella, joka alkaa päivästä, jona he ovat täyttäneet 15 vuotta ja päättyy päivänä, jona he ovat täyttäneet 65 vuotta.”

20 AOW:n 6 §:n perusteella on toteutettu perättäisiä hallinnollisia yleisiä toimenpiteitä, joihin kuuluu pääasiassa kyseessä olevien kausien osalta vakuutettujen piirin laajentamisesta ja rajoittamisesta 10.7.1959 annettu päätös (Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen; Stb. 1959, nro 230; jäljempänä kuninkaan päätös 230) ja vakuutettujen piirin laajentamisesta ja rajoittamisesta 1.1.1963 annettu päätös (Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen; Stb. 1963, nro 24; jäljempänä kuninkaan päätös 24).

21 Kuninkaan päätöksen 230 2 §:n johdantolauseessa ja k kohdassa sekä kuninkaan päätöksen 24 johdantolauseessa ja k kohdassa säädettiin samanlaisin ilmaisin seuraavaa:

”– poiketen [AOW:n] 6 §:n 1 momentista, leskien ja orpojen yleisestä vakuutuksesta annetun lain 7 §:stä ja perhe-etuuksista annetun yleisen lain 6 §:stä, vakuutettu ei ole

--

k) ulkomaalainen, joka kuuluu sellaisen aluksen miehistöön, jonka kotisatama on kuningaskunnan alueella, kun hän asuu kyseisellä aluksella”.

22 Kuninkaan päätöksessä 24 olevasta 2 §:n k kohdasta on tullut 11.8.1965 annetulla päätöksellä (Stb. 373) muutettuna 2 §:n m kohta.

23 AOW:n 16 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasioiden tosiseikkoihin, säädetään, että oikeus vanhuuseläkkeeseen alkaa sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona asianomainen täyttää vanhuuseläkeoikeuden saamisen edellytykset.

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

- 24 F. Wieland on syntynyt 20.3.1943 Itävallassa, ja hän sai Itävallan kansalaisuuden syntyessään. Hän työskenteli 11.10.1962–7.3.1966 aluksilla, jotka kuuluivat Holland-Amerika Lijnille (jäljempänä HAL), joka on Alankomaiden oikeuden mukaan perustettu yhtiö, joka toimii Alankomaiden ja Amerikan yhdysvaltojen välisellä meriyhteydellä.
- 25 Toukokuussa 1966 Wieland muutti Yhdysvaltoihin, missä hän sai Yhdysvaltojen kansalaisuuden 29.8.1969 ja menetti samalla Itävallan kansalaisuuden.
- 26 Huhtikuussa 2008 Wieland pyysi SVB:tä maksamaan hänelle vanhuuseläkettä hänen 65:nnestä syntymäpäivästään lähtien.
- 27 SVB hylkäsi tämän pyynnön 15.4.2008 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että Wieland ei 15:nnen ja 65:nnen syntymäpäivänsä välisellä ajanjaksolla ollut ollut AOW:n perusteella vakuutettu. Hän ilmoitti 3.10.2008 SVB:lle, että tästä päivästä lähtien hänen pääasiallinen asuinpaikkansa oli Itävalta.
- 28 H. Rothwangl on syntynyt 7.12.1943, ja hän on Itävallan kansalainen. Hän on työskennellyt 6.11.1962–23.4.1963 HAL:lle kuuluvilla aluksilla.
- 29 Rothwangl pyysi 12.1.2009 SVB:tä maksamaan hänelle vanhuuseläkettä. Kyseisenä päivänä hän asui Alankomaissa, jossa hän SVB:n tietojen mukaan oli ollut laillisesti vakuutettu vanhuuden varalta yhteensä 496 kuukauden ajan vuoden 1958 huhtikuusta vuoden 1998 heinäkuuhun.
- 30 Rothwangl on saanut 1.3.1998 lähtien Itävallan työkyvyttömyyseläkettä (Erwerbsunfähigkeitspension) ja 1.9.1998 lähtien Sveitsin työkyvyttömyyseläkettä. Hän on lisäksi saanut 29.11.1998–1.12.2008 työkyvyttömyysvakuutuslain (Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering) mukaisen avustuksen, jonka bruttomäärä on 1,08 euroa päivää kohden.
- 31 SVB kieltäytyi 26.5.2009 tekemällään päätöksellä maksamasta tämän pyytämää vanhuuseläkettä sillä perusteella, että hän ei 15:nnen ja 65:nnen syntymäpäivänsä välisellä ajanjaksolla ollut ollut AOW:n perusteella vakuutettu.
- 32 Wieland ja Rothwangl riitauttivat kumpikin SVB:n päätökset menestyksellisesti Rechtbank Amsterdamissa (Amsterdamin alioikeus, Alankomaat). SVB haki muutosta ennakkoratkaisupyynnön esittäneeltä tuomioistuimelta.
- 33 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä Centrale Raad von Beroep (sosiaaliturva- ja virkamiesasioita käsittelevä muutoksenhakutuomioistuin, Alankomaat) viittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 4.6.2002 antamaan tuomioon Wessels-Bergervoet v. Alankomaat (CE:ECHR:2002:1112JUD003446297), jossa kyseinen tuomioistuin katsoi, että alankomaalaisen laitoksen päätös maksaa naimisissa olevalle naiselle AOW:n perusteella vain pienennetty vanhuuseläke, oli ristiriidassa ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 14 artiklan kanssa, luettuna yhdessä Pariisissa 20.3.1952 allekirjoitetun Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan kanssa.
- 34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin selittää, että vaikka alankomaalaiset tuomioistuimet ovat tapauksissa, joissa kyseenalaistetaan merimiesten vanhuuseläkeoikeudet, soveltaneet Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 4.6.2002 antamassa tuomiossa Wessels-Bergervoet v. Alankomaat (CE:ECHR:2002:1112JUD003446297) noudattamaa päättelyä, se katsoo kuitenkin, että Wielandin ja Rothwanglin tilanne eroaa näistä tapauksista ja että kansalaisuuteen perustuva erilainen kohtelu, jota

toimivaltaiset alankomaalaiset viranomaiset ovat käyttäneet pääasioissa, on perusteltua ihmisoikeussopimuksen 14 artiklaan nähden. Se kysyy, voiko asetus N:o 1408/71, luettuna yhdessä asetuksen N:o 859/2003 sekä SEUT 18 ja SEUT 45 artiklan kanssa, olla merkityksellinen näissä asioissa.

- 35 Rothwanglin osalta kyseinen tuomioistuin katsoo, että tämän 60-luvulla harjoittaman ammattitoiminnan vuoksi häntä täytyy nykypäivänä pitää paitsi EUT-sopimuksessa, myös asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettuna työntekijänä. Se katsoo myös, ettei se, että asianomaisella henkilöllä ei ollut ollut jäsenvaltion kansalaisuutta 6.11.1962–23.4.1963 eli aikana, jona hän oli HAL:n palveluksessa, estä sitä, että tätä asetusta sovelletaan kyseisenä aikana harjoitettuun ammattitoimintaan, koska Rothwangl täytti mainitussa asetuksessa asetetun kansalaisuusedellytyksen sen vuoksi, että Itävallan tasavalta liittyi Euroopan unioniin 1.1.1995.
- 36 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko ajanjaksoa, jona Rothwangl työskenteli HAL:n palveluksessa merimiehenä, pidettävä asetuksen N:o 1408/71 94 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna vakuutuskautena. Se katsoo tältä osin, että on otettava huomioon SEUT 18 ja SEUT 45 artikla sekä asetuksen N:o 1408/71 3 artikla.
- 37 Wielandin osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy, onko asetuksen N:o 1408/71 sovellettavuutta koskevaan kysymykseen annettavan vastauksen oltava sama kuin joka on annettu Rothwanglin tapauksessa, koska työntekijöiden vapaata liikkuvuutta ei sovelleta kolmansien maiden kansalaisiin, eikä Wielandilla ole ollut 29.8.1969 lähtien Itävallan kansalaisuutta.
- 38 Näissä olosuhteissa Centrale Raad van Beroep on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko asetuksen N:o 1408/71 3 artiklan ja 94 artiklan 1 ja 2 kohdan tulkittava tarkoittavan, että sellaisen aluksen miehistöön, jonka kotisatama oli jäsenvaltiossa, kuuluneelta entiseltä merimieheltä, jolla ei ollut asuinpaikkaa maissa ja joka ei ollut minkään jäsenvaltion kansalainen, ei voida evätä (osittain) vanhuuseläkettä sen jälkeen, kun valtio, jonka kansalainen kyseinen merimies on, on liittynyt unioniin (tai sen oikeudelliseen edeltäjään) tai kun asetus N:o 1408/71 on tullut voimaan kyseisessä valtiossa, pelkästään sen perusteella, että kyseinen entinen merimies ei ollut (väitetyllä) vakuutuskaudella (ensiksi mainitun) jäsenvaltion kansalainen?
- 2) Onko SEUT 18 artiklan ja SEUT 45 artiklan tulkittava olevan esteenä jäsenvaltion säännöstölle, jonka perusteella sellaisen aluksen miehistöön, jonka kotisatama oli kyseisessä jäsenvaltiossa, kuulunut merimies, jolla ei ollut asuinpaikkaa maissa ja joka ei ole minkään jäsenvaltion kansalainen, suljettiin vanhuuseläkevakuutuksen ulkopuolelle, kun kyseisen säännösten perusteella vakuutettuna pidetään merimiestä, joka on sen jäsenvaltion kansalainen, jossa aluksella on kotisatama, ja joka on muilta osin samassa tilanteessa, jos valtio, jonka kansalainen ensiksi mainittu merimies on eläkkeen määrittämisen aikaan, on tällä välin liittynyt unioniin (tai sen oikeudelliseen edeltäjään) tai asetus N:o 1408/71 on tullut tällä välin voimaan kyseisessä valtiossa?
- 3) Onko ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen vastattava samalla tavalla, kun kyseessä on (entinen) merimies, joka oli työskentelynsä aikana sellaisen valtion kansalainen, joka liittyy unioniin (tai sen oikeudelliseen edeltäjään) myöhemmin, mutta joka ei ole liittymishetkellä tai sillä hetkellä, kun asetus N:o 1408/71 tulee voimaan kyseisessä valtiossa, eikä sillä hetkellä, kun hän jättää hakemuksensa vanhuuseläkeoikeuden saamiseksi, jäsenvaltion kansalainen, mutta johon asetusta N:o 1408/71 kuitenkin sovelletaan asetuksen N:o 859/2003 1 artiklan perusteella?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 39 On todettava, että aikana, jolloin Wieland ja Rothwangl työskentelivät HAL:n palveluksessa, jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista siirtotyöntekijöiden osalta Euroopan talousyhteisön tasolla säänneltiin siirtotyöntekijöiden sosiaaliturvasta 25.9.1958 annetulla neuvoston asetuksella N:o 3 (EYVL 1958, 30, s. 561). Viimeksi mainittua asetusta ei kuitenkaan sovellettu merimiehiin.
- 40 Tämä tilanne ei ollut ristiriidassa merimiehiin sovellettavien, tuolloin voimassa olleiden kansainvälisten sääntöjen kanssa, koska 28.6.1946 tehdyn merenkulkijoiden eläkettä koskevan kansainvälisen työjärjestön yleissopimuksen (nro 71), jonka Alankomaiden kuningaskunta ratifioi 27.8.1957 ja joka tuli voimaan 10.10.1962, 2 artiklan mukaan kansainvälisen työjärjestön jäsenvaltioiden on kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti perustettava eläkejärjestelmä merenkulkijoille, jotka jäävät eläkkeelle meripalveluksesta, ja siinä täsmennetään, että henkilöt, jotka eivät asuneet kyseisen jäsenvaltion alueella ja henkilöt, jotka eivät ole sen kansalaisia, voidaan kuitenkin sulkea tämän järjestelmän ulkopuolelle.
- 41 Siirtotyöläisten (merenkulkijat) sosiaaliturvasta annettujen asetusten N:o 3 ja 4 tiettyjen säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä 7.3.1967 annetussa neuvoston asetuksessa N:o 47/67/ETY (EYVL 1967, 44, s. 641) otettiin 1.4.1967 lähtien käyttöön erityiset merimiehiä koskevat säännöt, jotka koskivat muun muassa vanhuuseläkkeeseen sovellettavan oikeuden määrittämistä. Nämä säännöt on sittemmin sisällytetty asetukseen N:o 1408/71.
- 42 Siitä seuraa, että niinä ajanjaksoina, joina Wieland ja Rothwangl työskentelivät HAL:n palveluksessa, merimiesten kuulumista sosiaaliturvajärjestelmiin säänneltiin yksinomaan kansallisilla säännöksillä.
- 43 Sitä vastoin Wieland ja Rothwangl tekivät vanhuuseläkehakemuksensa päivänä, jona asetusta N:o 1408/71 oli sovellettava.
- 44 Viimeksi mainitun asetuksen ensimmäisen perustelukappaleen mukaan sen ensisijaisena tavoitteena on kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen henkilöiden vapaan liikkuvuuden periaatteen täytäntöönpanemiseksi unionin alueella.
- 45 Vaikka jäsenvaltiot siis säilyttävät toimivaltansa huolehtia sosiaaliturvajärjestelmiensä liittymisedellytyksistä, niiden on kuitenkin tätä toimivaltaa käyttäessään noudatettava unionin oikeutta ja erityisesti perussopimuksen työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevia määräyksiä (tuomio 17.1.2012, Salemink, C-347/10, EU:C:2012:17, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 46 Tästä seuraa yhtäältä, että nämä edellytykset eivät voi johtaa siihen, että pääasioissa kyseessä olevan kaltaisen kansallisen lainsäädännön soveltamisalan ulkopuolelle suljetaan henkilöitä, joihin on sovellettava kyseistä lainsäädäntöä asetuksen N:o 1408/71 nojalla, ja toisaalta, että järjestelmien pakolliseen vakuutukseen liittymiseksi on oltava yhteensopivia SEUT 18 ja SEUT 45 artiklan määräysten kanssa (tuomio 17.1.2012, Salemink, C-347/10, EU:C:2012:17, 40 kohta).
- 47 Ennakkoratkaisukysymyksiä on tarkasteltava näiden näkemysten valossa.

Ensimmäinen kysymys

- 48 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen N:o 1408/71 94 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sellaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jossa määritettäessä oikeuksia vanhuusetuuksiin ei oteta huomioon

vakuutuskautta, jonka väitetään täyttyneen sen oman lainsäädännön mukaisesti ulkomaalaisen työntekijän osalta, kun – kuten Rothwanglin tapauksessa pääasiassa – valtio, jonka kansalainen kyseinen työntekijä on, on liittynyt unioniin tämän kauden täyttymisen jälkeen.

- 49 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on määritettävä, saako ja tarvittaessa missä olosuhteissa vanhuuseläkehakemuksen jättämishetkellä sellainen jäsenvaltion kansalainen, joka ei kuitenkaan ollut jäsenvaltion kansalainen ennen asetuksen N:o 1408/71 voimaantuloa ulkomailla täyttyneen työskentelykautensa aikana, oikeuden saada ottaa huomioon tämän kauden aikana toisen jäsenvaltion alueella täyttyneet vakuutuskaudet vanhuuseläkettä varten.
- 50 Nyt käsiteltävässä asiassa on tutkittava, onko asianomainen henkilö saanut asetuksen N:o 1408/71 94 artiklan 1 ja 2 kohdan nojalla vanhuusvakuutuksen alalla oikeuksia, jotka on lisättävä niihin, joita tämä voi jo vaatia Itävallassa.
- 51 Tältä osin mainitun asetuksen 94 artiklan 1 kohdasta, jossa todetaan, että kyseisen asetuksen mukaan ei saavuteta oikeuksia ajalta ennen 1 päivää lokakuuta 1972 tai ennen päivää, jolloin sitä alettiin soveltaa sen jäsenvaltion alueella, jota asia koskee, tai osassa kyseisen valtion aluetta, on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tämä säännös seuraa täysin oikeusvarmuuden periaatetta, joka on esteenä sille, että asetusta sovellettaisiin taannehtivasti riippumatta niistä edullisista tai epäedullisista vaikutuksista, joita soveltamisella voisi olla asianomaisen henkilön kannalta, paitsi jos asetuksessa käytettyjen ilmaisujen tai sen tavoitteiden voidaan riittävän selvästi katsoa osoittavan, että asetuksen ei ole tarkoitettu sääntelevän ainoastaan tulevaisuutta. Vaikka uusi laki on siis pätevä ainoastaan tulevaisuuteen nähden, sitä sovelletaan yleisesti tunnustetun periaatteen mukaisesti myös vanhan lain voimassa ollessa syntyneiden tilanteiden tulevaisuudessa ilmeneviin vaikutuksiin, jos poikkeuksesta ei ole säädetty (ks. vastaavasti tuomio 18.4.2002, Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, 21 ja 22 oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 52 Jotta asetusta N:o 1408/71 voitaisiin soveltaa menneiden tilanteiden tulevaisuudessa ilmeneviin vaikutuksiin, sen 94 artiklan 2 kohdassa säädetään velvollisuudesta ottaa huomioon kaikki vakuutuskaudet ja kaikki työskentely- tai asumiskaudet, jotka ovat täyttyneet jonkin jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ”ennen 1 päivää lokakuuta 1972 tai ennen päivää, jolloin asetusta alettiin soveltaa tämän jäsenvaltion alueella”. Tästä säännöksestä seuraa siis, että jäsenvaltio ei voi eläkeoikeuksia määrittäessään kieltäytyä ottamasta huomioon toisen jäsenvaltion alueella täyttyneitä vakuutuskausia ainoastaan sen vuoksi, että ne ovat täyttyneet ennen kuin asetus tuli voimaan ensiksi mainitussa jäsenvaltiossa (tuomio 18.4.2002, Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 5.11.2014, Somova, C-103/13, EU:C:2014:2334, 52 kohta).
- 53 Tältä osin on tarkistettava, ovatko kaudet, joiden aikana Rothwangl työskenteli HAL:n palveluksessa, jäsenvaltion lainsäädännön mukaan ennen asetuksen N:o 1408/71 voimaantuloa kyseisen jäsenvaltion alueella täyttyneitä vakuutuskausia mainitun asetuksen 94 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla.
- 54 Koska hetki, josta lähtien henkilö voi vedota mahdollisiin AOW:n mukaisiin eläkeoikeuksiinsa aikaisemmin täyttyneiden vakuutuskausien perusteella, on sen kuukauden ensimmäinen päivä, jonka aikana kyseinen henkilö täyttää 65 vuotta, Rothwanglin vaatimuksen ei voida katsoa koskevan oikeutta, jonka on syntynyt asetuksen N:o 1408/71 voimaantuloa edeltäneenä ajanjaksona tai päivänä, jona kyseistä asetusta alettiin soveltaa kyseisen jäsenvaltion alueella mainitun asetuksen 94 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla.
- 55 Sitä vastoin herää kysymys siitä, voiko Rothwangl saada oikeuden jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ennen 1.10.1972 tai ennen asetuksen N:o 1408/71 soveltamispäivää kyseisen jäsenvaltion alueella täyttyneiden vakuutuskausien sekä tarpeen vaatiessa työskentely- tai asumiskausien perusteella.

- 56 Voidakseen pätevästi vedota asetuksen N:o 1408/71 94 artiklan 2 kohtaan hakijan täytyy voida yksilöidä se vakuutuskausi sekä tarvittaessa ne työskentely- tai asumiskaudet, jotka ovat täyttyneet jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti ennen 1.10.1972, taikka niiden jäsenvaltioiden osalta, jotka ovat liittyneet unioniin tämän päivämäärän jälkeen, ennen kyseisen asetuksen soveltamispäivää kyseisen jäsenvaltion alueella. Itävallan tasavallan tapauksessa tämä päivämäärä on 1.1.1995.
- 57 Jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti täyttyneitä työskentely- tai asumiskausia koskevan edellytyksen osalta unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee, että Rothwangl täyttää kiistatta tämän edellytyksen.
- 58 Sitä vastoin jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti täyttynyttä vakuutuskautta koskevasta edellytyksestä on todettava yhtäältä, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännöstö on asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan j alakohdassa tarkoitettua lainsäädäntöä.
- 59 Toisaalta asetuksen N:o 1408/71 94 artiklan 2 kohdassa käytetty ilmaisu ”vakuutuskausi” on määritelty asetuksen 1 artiklan r alakohdassa siten, että ”vakuutuskausilla tarkoitetaan maksukausia tai työskentelykausia tai itsenäisen ammatinharjoittamisen kausia, sen mukaan kuin ne on määritelty tai tunnustettu vakuutuskausiksi siinä lainsäädännössä, jonka mukaan ne on täytetty tai niitä pidetään täytettyinä, ja kaikkia kausia, joita käsitellään sellaisina, jos niitä pidetään sanotun lainsäädännön mukaan vakuutuskausia vastaavina” (tuomio 7.2.2002, Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, 25 kohta).
- 60 Tämä viittaus kansalliseen lainsäädäntöön on selvä osoitus siitä, että asetus N:o 1408/71 nojautuu vakuutuskausien yhteenlaskemisen osalta niihin edellytyksiin, jotka kansallisessa oikeudessa asetetaan sille, että määrätty kausi voidaan tunnustaa varsinaisia vakuutuskausia vastaavaksi kaudeksi. Tämän vastaavuuden tunnustaminen on kuitenkin suoritettava EUT-sopimuksen henkilöiden vapaata liikkuvuutta koskevia määräyksiä noudattaen (tuomio 7.2.2002, Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 61 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut, että Rothwangl ei ollut vakuutettu vanhuuden varalta hänen työskentelykaudellaan HAL:n palveluksessa, koska pääasian tosiseikkoihin sovellettavan kansallisen säännösten mukaisesti kolmansien maiden kansalaiset, jotka kuuluivat aluksen miehistöön ja asuivat tässä aluksessa, oli vanhuusetuuksien osalta suljettu vakuutuksen ulkopuolelle.
- 62 Koska tämä pois sulkeminen perustui erityisesti Rothwanglin kansalaisuuteen, on tutkittava, voiko tämä vaatia asetuksen N:o 1408/71 3 artiklassa olevan kansalaisuuteen perustuvan syrjinnän kiellon perusteella tulevana kohdelluksi niin kuin hänen vakuutuskautensa olisi täyttynyt Alankomaissa, vaikka hänen osaltaan ei tosiasiallisesti täytykään tämä olennainen kyseisen asetuksen 94 artiklan 2 kohdassa vahvistettu edellytys.
- 63 Oikeuskäytännössä on tosin todettu tästä, että vaikutuksen antamiseksi asetuksen N:o 1408/71 94 artiklan 1–3 kohdassa säädetyille siirtymäsäännöksille oli tarpeen ottaa huomioon ennen kyseisen asetuksen voimaantuloa täyttyneet vakuutuskaudet (ks. vastaavasti tuomio 7.2.2002, Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, 52 kohta ja tuomio 18.4.2002, Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, 23 kohta). Näihin tuomioihin johtaneissa asioissa asianosaiset, jotka olivat hakeneet itävaltalaisen eläkkeen myöntämistä, olivat olleet vakuutettuja asiassa merkityksellisen kansallisen säännösten perusteella. Unionin tuomioistuin katsoi siten, että kyseessä olevien kansallisten toimenpiteiden lainmukaisuutta oli arvioitava unionin oikeuden valossa sellaisena kuin sitä sovellettiin Itävallan unioniin liittymisen johdosta (tuomio 18.4.2002, Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, 28 kohta) ja että näin ollen toimivaltaisen laitoksen oli sovellettava työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevia periaatteita ja kyseisen asetuksen 94 artiklan 1–3 kohdan siirtymäsäännöksiä (ks. vastaavasti tuomio 7.2.2002, Kauer, C-28/00, EU:C:2002:82, 45 ja 50 kohta ja tuomio 18.4.2002, Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, 32 kohta).

- 64 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, se, että Rothwangl oli jopa ennen Itävallan tasavallan unioniin liittymistä käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen työskennellessään HAL:n palveluksessa, ei kuitenkaan riitä siihen, että häntä voitaisiin kohdella niin kuin hänen osaltaan olisi täyttynyt vanhuusvakuutuskausi Alankomaissa. Erona niiden hakijoiden tilanteeseen asioissa, jotka johtivat 7.2.2002 annettuun tuomioon Kauer (C-28/00, EU:C:2002:82) ja 18.4.2002 annettuun tuomioon Duchon (C-290/00, EU:C:2002:234), Alankomaiden säännöstössä suljettiin Rothwangl tämän vakuutusetuuden ulkopuolelle, kun hän työskenteli HAL:n palveluksessa siitä syystä, että hän oli kolmannen maan kansalainen ja asui aluksella, jonka miehistön jäsen hän oli. Tällainen poissulkeminen ei ollut pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan unionin oikeudessa kiellettyä, vaikka se perustuikin kansalaisuuteen, koska Itävallan tasavalta ei vielä ollut liittynyt unioniin.
- 65 Lisäksi unionin tuomioistuimelle esitettyjen asiakirjojen perusteella ei voida ratkaista kysymystä siitä, kuuluiko Rothwangl Itävallan sosiaaliturvajärjestelmään niinä työskentelykausina, joina hän oli HAL:n palveluksessa. Vain, jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, Itävallan toimivaltaisen viranomaisen on otettava nämä kaudet huomioon.
- 66 Edellä todetun perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1408/71 94 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sellaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jossa määritettäessä oikeuksia vanhuusetuuksiin ei oteta huomioon vakuutuskautta, jonka väitetään täyttyneen sen oman lainsäädännön mukaisesti ulkomaalaisen työntekijän osalta, kun – kuten Rothwanglin tapauksessa pääasiassa – valtio, jonka kansalainen kyseinen työntekijä on, on liittynyt unioniin tämän kauden täyttymisen jälkeen.

Toinen kysymys

- 67 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko SEUT 18 artiklaa, joka koskee syrjintäkiellon periaatetta, ja SEUT 45 artiklaa, jossa taataan työntekijöiden vapaa liikkuvuus, tulkittava siten, että ne ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka perusteella merimies, joka kuului määrätyn kauden ajan sellaisen aluksen miehistöön, jonka kotisatama on kyseisen jäsenvaltion alueella, ja joka asui tällä aluksella, suljetaan vanhuuseläke-etuuksien ulkopuolelle tämän kauden osalta siitä syystä, ettei hän mainitun kauden aikana ollut jäsenvaltion kansalainen.
- 68 Tästä on todettava, että uuden jäsenvaltion liittymisasiakirja perustuu pääasiallisesti siihen yleiseen periaatteeseen, että unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä sovelletaan välittömästi ja täysimääräisesti kyseiseen valtioon, koska poikkeukset ovat sallittuja vain, jos niistä määrätään nimenomaisesti siirtymämääräyksissä (tuomio 21.12.2011, Ziolkowski ja Szeja, C-424/10 ja C-425/10, EU:C:2011:866, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 69 Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyn asiakirjan (EYVL 1994, C 241, s. 21 ja EYVL 1995, L 1, s. 1; jäljempänä liittymisasiakirja) 2 artiklassa määrätään, että alkuperäisten perussopimusten määräykset sitovat uusia jäsenvaltioita heti liittymisestä lähtien ja että niitä sovelletaan näissä valtioissa näissä perussopimuksissa ja liittymisasiakirjassa tarkoitettujen ehtojen mukaisesti.
- 70 Koska tämä liittymisasiakirja ei sisällä EY:n perustamissopimuksen 7 ja 48 artiklaa (joista on tullut EY 12 ja EY 39 artikla, joista puolestaan on tullut SEUT 18 ja SEUT 45 artikla) koskevia siirtymäsäännöksiä, on katsottava, että näitä määräyksiä on sovellettava heti ja että ne sitovat Itävallan tasavaltaa sen liittymisestä eli 1.1.1995 alkaen. Tästä seuraa, että mainitusta ajankohdasta lähtien muiden jäsenvaltioiden on kohdeltava Itävallan kansalaisia unionin kansalaisina.

- 71 Mainitusta liittymisasiakirjasta ei kuitenkaan johdu olemassa oleville jäsenvaltioille mitään velvollisuutta kohdella Itävallan kansalaisia samalla tavoin kuin ne kohtelivat muiden jäsenvaltioiden kansalaisia ennen Itävallan liittymistä unioniin (ks. analogisesti tuomio 26.5.1993, Tsiotras, C-171/91, EU:C:1993:215, 12 kohta ja tuomio 15.6.1999, Andersson ja Wåkerås-Andersson, C-321/97, EU:C:1999:307, 46 kohta).
- 72 Rothwangl voi siis vaatia, että Alankomaiden kuningaskunta kohtelisi häntä ikään kuin hän olisi ollut vakuutettu vanhuusetuuksien osalta vain, jos hän oli ollut oikeutettu työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskeviin oikeussääntöihin perustuviin oikeuksiin työskentelyjaksolla HAL:n palveluksessa. Kuten tämän tuomion 70 ja 71 kohdassa todetaan, näin ei ollut.
- 73 Edellä todetun perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 18 ja SEUT 45 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka perusteella merimies, joka on tietynä kautena kuulunut sellaisen aluksen miehistöön, jonka kotisatama on kyseisen jäsenvaltion alueella, ja joka asui tällä aluksella, suljetaan tätä kautta koskevien vanhuuseläke-etuuksien ulkopuolelle siitä syystä, ettei hän ollut jonkin jäsenvaltion kansalainen kyseisen kauden aikana.

Kolmas kysymys

- 74 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuimien tiedustele lähinnä, onko asetuksen N:o 859/2003 2 artiklan 1 ja 2 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jonka mukaan jäsenvaltio ei ota huomioon sellaisen palkatun työntekijän, joka – kuten pääasiassa Wielandin tapauksessa – ei ollut tämän kauden aikana jäsenvaltion kansalainen, mutta joka vanhuuseläkkeen hakemishetkellä kuuluu kyseisen asetuksen 1 artiklan soveltamisalaan, kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan täyttynyttä työskentelykautta kyseisen työntekijän eläkeoikeuksia määritettäessä.
- 75 Tältä osin on muistutettava, että asetuksen N:o 859/2003 1 artiklan mukaan asetuksen N:o 1408/71 säännöksiä sovelletaan kolmansien maiden kansalaisiin, joita kyseiset säännökset eivät jo koske yksinomaan heidän kansalaisuutensa vuoksi, sekä heidän perheenjäseniinsä ja edunsaajiinsa edellyttäen, että heillä on laillinen asuinpaikka jäsenvaltiossa ja että he ovat tilanteessa, jossa kaikki osatekijät eivät rajoitu yhden jäsenvaltion sisälle.
- 76 Nyt käsiteltävässä asiassa Wieland täyttää asetuksen N:o 859/2003 1 artiklan edellytykset, koska hän on Yhdysvaltain kansalainen, jolla on laillinen asuinpaikka Itävallassa, koska hän on tilanteessa, jossa kaikki osatekijät eivät rajoitu yhden jäsenvaltion sisälle, eivätkä asetuksen N:o 1408/71 säännökset jo koske häntä yksinomaan hänen kansalaisuutensa vuoksi. Siten hän kuuluu asetuksen N:o 859/2003 soveltamisalaan.
- 77 On kuitenkin todettava, että asetuksen N:o 859/2003 2 artiklan 1 ja 2 kohta on muotoiltu vastaavin ilmaisin kuin joita käytetään asetuksen N:o 1408/71 94 artiklan 1 ja 2 kohdassa.
- 78 Tästä seuraa, että kun otetaan huomioon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus, vaikka Wieland asuikin Alankomaissa sen kauden aikana, jona hän työskenteli HAL:n palveluksessa, hän ei ollut samoista syistä kuin Rothwangl vanhuuseläkevakuutettu Alankomaiden säännösten perusteella.
- 79 Edellä todetun perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 859/2003 2 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sellaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jonka mukaan jäsenvaltio ei ota huomioon sellaisen palkatun työntekijän, joka – kuten pääasiassa Wielandin tapauksessa – ei ollut tämän kauden aikana jäsenvaltion kansalainen, mutta joka

vanhuuseläkkeen hakemishetkellä kuuluu kyseisen asetuksen 1 artiklan soveltamisalaan, kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan täyttynyttä työskentelykautta kyseisen työntekijän eläkeoikeuksia määritettäessä.

Oikeudenkäyntikulut

80 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97, sellaisena kuin se on muutettuna 13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005, 94 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sellaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jossa määritettäessä oikeuksia vanhuusetuuksiin ei oteta huomioon vakuutuskautta, jonka väitetään täyttyneen sen oman lainsäädännön mukaisesti ulkomaalaisen työntekijän osalta, kun valtio, jonka kansalainen kyseinen työntekijä on, on liittynyt unioniin tämän kauden täyttymisen jälkeen.**
- 2) **SEUT 18 ja SEUT 45 artiklaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion lainsäädännölle, jonka perusteella merimies, joka on tiettyinä kautena kuulunut sellaisen aluksen miehistöön, jonka kotisatama on kyseisen jäsenvaltion alueella, ja joka asui tällä aluksella, suljetaan tätä kautta koskevien vanhuuseläke-etuuksien ulkopuolelle siitä syystä, ettei hän ollut jäsenvaltion kansalainen kyseisen kauden aikana.**
- 3) **Asetuksen N:o 1408/71 ja asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta soveltamisalan laajentamiseksi koskemaan kolmansien maiden kansalaisia, joita kyseiset säännökset eivät jo koske yksinomaan heidän kansalaisuutensa vuoksi, 14.5.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 859/2003 2 artiklan 1 ja 2 kohtaa on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sellaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jonka mukaan jäsenvaltio ei ota huomioon sellaisen palkatun työntekijän, joka ei ollut tämän kauden aikana jonkin jäsenvaltion kansalainen, mutta joka vanhuuseläkkeen hakemishetkellä kuuluu kyseisen asetuksen 1 artiklan soveltamisalaan, kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan täyttynyttä työskentelykautta kyseisen työntekijän eläkeoikeuksia määritettäessä.**

Allekirjoitukset